

УДК 37.015.2

СУЧАСНІ ЗАГАЛЬНОНАУКОВІ ЗАСАДИ КОСМІЧНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ АНТРОПОЛОГІЇ

Тамара Тюріна

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Дорошенка, 41, 79000 Львів, Україна*

На християнському віровченні, духовно-езотеричних філософських ученнях, дослідженнях сучасної науки (філософської, психолого-педагогічної, природничої) обґрунтовано космопланетарність людини, триєдність, цілісність її істоти у єдності духовної, душевної (космічної) і тілесної (земної) природи. Доведено доцільність розробки і введення курсу духовної педагогіки, яка, трактуючи людину як космопланетарний, біосоціодуховний феномен, досліджує сутність і призначення людини як космічної істоти, зміст і шляхи її одухотворення та космізації свідомості.

Ключові слова: космічність людини; людина як космопланетарний, біосоціодуховний феномен; високодуховна людина, еволюція; космічна свідомість, духовна педагогіка.

Сьогодні, на початку III тисячоліття, ми знову повертаємося до проблеми космічної педагогіки. На думку багатьох мислителів, учених-дослідників як минулого, так і сучасності, людина – це космічна істота, активна одиниця Всесвіту, яка живе і розвивається за Його Законами як частка Цілого.

Надзвичайно актуальною проблемою у наш час є допомогти людській істоті усвідомити себе як біосоціальний, космопланетарний феномен, пізнати Закони Еволюції та усвідомити доцільність наслідування цих Законів. Це, відповідно, сприятиме гармонізації стосунків людини з оточуючим світом.

Проблеми космічності людини, виховання її як космічної істоти досліджували такі видатні педагоги: П. Каптерев, К. Ціолковський, К. Вентцель, М. Монтесорі, Р. Штайнер та ін. У своїх працях, трактуючи людину як активну одиницю Всесвіту, вони намагалися визначити сутність космічного виховання, мету, завдання та методи його реалізації.

Сучасні педагоги-дослідники (Ш. Амонашвілі, М. Чумарна, М. Щетінін та ін.), аналогічно трактуючи дитину як частину Космосу, мікромодель Всесвіту, стверджують про її безмежні духовні можливості як космічної одиниці, працюють над проблемою пошуку шляхів розкриття її духовного потенціалу.

Ставимо за мету шляхом теоретичного аналізу релігійних, духовно-езотеричних джерел, останніх наукових досліджень довести, що людина – це космопланетарний феномен, житель Землі і Всесвіту; теоретично обґрунтувати доцільність введення відповідного спецкурсу з педагогіки.

І релігійні, і духовно-езотеричні філософські вчення, і окремі представники сучасної науки трактують людину як космопланетарний, біосоціодуховний феномен у єдності (синтезі) її тілесної, психічної (душевної) та духовної природи.

Зокрема, у релігійних священних першокнигах (“Ведах”, “Авесті”, Старому і Новому Завітах) містяться дані про те, що, крім фізичного тіла, у людині існують астральне, ментальне (душевне) і вогняне (духовне) тіла – її космічні першоджерела, які утворені тонкими матеріями (енергіями) і здатні зберігати інформацію про людину навіть після фізичної смерті її тіла.

За християнським віровченням людина за своєю природою є цілісною істотою у єдності її духовної, душевної та фізичної форм життя, тобто є жителем Землі та Неба, світу фізичного, світу тонкого.

Уявлення про людину як цілісну особу, про її космічність, взаємовідносини з Абсолютом, глибинні взаємозв’язки мікрокосму і макрокосму розроблялися в релігійних, духовно-езотеричних ученнях, в античній і європейській філософії, у рамках філософії всеєдності. Ці ідеї глибоко вплинули на формування як класичних, так і сучасних наукових концепцій.

Ще Гермес звертав увагу на єдність Законів Всесвіту, він перший назвав людину “мікрокосмом” і висунув ідею, згідно з якою, якщо ви хочете пізнати Всесвіт (“макрокосм”), то спочатку пізнайте самих себе. Платон у своєму “Тимей” трактує тіло будь-якої живої істоти як замкнуту систему мікрокосму, що відповідає системі вселенського руху в макрокосмі.

Видатний мислитель Г. Сковорода привертає увагу людини до пізнання себе як мікрокосму, який є образом і подобою макрокосму: через самопізнання своєї суті пізнати суть світу.

У духовно-езотеричних ученнях (теософії, Живій Етиці та ін.) стверджується: глибина людини більш ніж людська, в ній криється потаємний зв’язок з Богом і Всесвітом, і лише мікрокосм спроможний зрозуміти макрокосм. М. А. Бердяєв з цього приводу писав: “Людина тому пізнає тасмницю Всесвіту, що вона є одного з ним складу, в ній живуть ті ж стихії, діє той самий розум” [3, с. 94].

Отже, у людині, як і в повному відображенні Всесвіту, закладено все, що є в Макрокосмі, тобто у великому Всесвіті. Усі сили і вся могутність Космосу містяться у потенційному стані в кожній людині.

Уся російська та українська філософії кінця XIX–початку XX століття – космічна, пронизана ідеєю всеєдності, взаємозв’язку мікро- і макрокосму. Зокрема, К. Цюлковський писав про Розумні Сили Всесвіту й одухотворений Космос. В. Вернадський розробив концепцію ноосфери планети чи Сфери Розуму, яка тісно взаємопов’язана і взаємозумовлена рівнем духовної еволюції землян. О. Чижевський досліджував космічні причини земного історичного процесу. М. Бердяєв бачив в історичному процесі два злитих потоки:

історію небесну й історію земну. Небесна історія, на думку філософа, є причиною історії земної.

У монографії “Космопланетарний феномен людини: проблеми комплексного вивчення” сучасних дослідників В. П. Казначеева та Є. А. Спірина [5] узагальнюються результати загальнонаукових, природничо-наукових та гуманітарно-культурологічних підходів до вивчення людини як цілісного космопланетарного явища в її нерозривних зв’язках з оточуючим космопланетарним світом – як жителя Землі і Всесвіту, згідно з М. К. Реріхом. (Людина, як вважав М. Реріх, є спочатку жителем Космосу, а потім Землі).

Для пізнання цілісної людини, дослідження її не тільки земної, а й космічної сутності необхідна тісна співпраця науки та релігії, оскільки наука вивчає переважно зовнішню людину (її фізичну і психічну природу), релігія – “внутрішню” – людину духовну. Ще Вівекананда стверджував, що релігія і наука повинні обов’язково поєднатись, збагатити одна одну як два шляхи пізнання, два шляхи проникнення у істинну сутність буття людини.

Про важливість звернення до релігійних цінностей, необхідність злиття науки та релігії у єдине розвиваюче знання сьогодні стверджують багато представників сучасної науки. Зокрема, на думку професора В. Н. Волченко, “...потрібна нова наукова парадигма, що усуває протиставлення ідеального, духовного матеріальному і допускає союз між наукою та релігією” [4, с. 1].

Шляхи у науки та релігії різні, але кінцева мета одна – це істинні, сокровенні знання. Тому врешті-решт і релігія, і наука повинні злитися воедино, що і буде запорукою гармонії людини з Всесвітом.

За останні десять років зроблені такі відкриття, які привели до зміни наукової парадигми, наших уявлень про Всесвіт і докорінно змінюють наш світогляд. Виникла нова модель Всесвіту, реальності якої не відповідають загальноприйнятій методології традиційної науки. У науку, зокрема, вводиться категорія Вищого, вчені досліджують інші стани матерії.

Сучасна наука поступово починає визнавати існування Тонкого Світу, Інформаційного Поля (Поля Свідомості) Всесвіту, тонких “тіл” людини, трактує людину як цілісну, трискладову істоту в єдності її духовної, душевної та тілесної природи. Вона починає розглядати людину як частину Всесвіту, мікрокосм у макрокосмі, яка живе і розвивається за законами Космосу як частина цілого. Ця картина Світу не суперечить ані релігійним віруванням, ані древнім і сучасним духовно-езотеричним філософським ученням.

Тепер вже можна однозначно стверджувати, що ідеї, думки, дослідження відомих мислителів, філософів-космістів, учених-природознавців минулого і сучасності (Г. Сковорода, О. Блаватська, В. Вернадський, О. Чижевський, К. Ціолковський, І. Ільїна, О. і М. Реріхи, П. Флоренський, В. Соловйов, М. Бердяєв, О. Бердник та ін.) прогностично “підготували” і заклали теорети-

чні основи відкриттів, що знайшло своє “підтвердження” у досягненнях сучасної природничої науки.

Сучасна природнича наука доводить існування Тонких Світів шляхом експериментальних досліджень. Зокрема, існування Тонкого Світу науково пояснено на підставі теорії фізичного вакууму і концепції торсійних полів, які були розроблені та впроваджені групою вчених (Г. Шипов, А. Акімов, А. Московський, Міжнародний інститут теоретичної і прикладної фізики Російської Академії природничих наук). Саме теоретичну фізику сучасні вчені вважають основною теоретичною базою, яка формує загальнонауковий світогляд.

Відповідно до концепції фізичного вакууму і торсійних полів утворилася нова картина світу, схематично зображена у семи рівнях реальності [10, с. 81]. Чотири з них (тверді тіло, рідина, газ, і елементарні частинки) утворюють щільний фізичний світ. Усі ми складаємося з цих чотирьох нижчих рівнів реальності. Три інших (фізичний вакуум, первісні торсійні поля і Абсолютне Ніщо) є рівнями Тонкого Світу.

Зазначимо, що п'ятий рівень реальності – це фізичний вакуум, з якого народжуються елементарні частинки і поля (що є основою для формування атомів і молекул), як матеріалізація потенційного стану матерії. Рівень фізичного вакууму сучасні дослідники поділили на рівень первісного вакууму і просто вакуумний, зважаючи на різне їх функціональне призначення. Рівень первісного вакууму – це план утворення торсійних полів (інформаційних полів, інформаційних матриць), а рівень вакуумний – це план побудови грубої матерії під впливом торсійних полів [6, с. 2].

За словами академіка Г. Шипова, увесь щільний світ, уся щільна матерія виникає з вакууму. Але вище вакууму існує первісне торсійне поле – Поле Свідомості.

Шостий рівень реальності – первісні торсійні поля (поля кручення), які можуть бути у потенційному (недійовому) і реальному (дійовому) стані у нашому реальному світі. Під впливом первісних торсійних полів і внаслідок спонтанної флуктації у вакуумі відбувається перехід матерії з віртуального стану в реальний. За словами Г. Шипова, “...створюється враження, що ці поля виявляються як Надсвідомість...” [10, с. 192].

Первісні торсійні поля виконують такі функції:

- керують виникненням матерії з вакууму;
- здійснюють взаємодію матерії з інформаційним полем.

Первісні торсійні поля мають ефект голограми і мислеформи, їх можна ще визначити як інформаційні поля, що переносять торсійну інформацію [10, с. 189], тобто вони, будучи засобами інформації, миттєво охоплюють увесь Всесвіт і утворюють Інформаційне Поле чи поле Свідомості Всесвіту.

Сучасні дослідники виділяють такі головні властивості первісних торсійних полів, що відрізняють їх від відомих фізичних полів:

- здатність торсійних полів переносити інформацію без перенесення енергії;
- передавати інформацію зі швидкістю, що перевищує швидкість світла, і проходити через будь-яке природне середовище;
- поширюватися не тільки в майбутнє, але й у минуле.

Кожний предмет, явище в Всесвіті, зокрема і людина, мають власне торсійне (інформаційне) поле, яке активно взаємодіє з довкіллям, у тому числі з Інформаційним Полем Всесвіту.

Чакри людського тіла – це фокуси, які як випромінюють, так і приймають торсійне інформаційне випромінювання.

Отже, згідно з думкою сучасних учених, четвертий рівень реальності – це єдине Інформаційне Поле (Поле Свідомості) Всесвіту, яке є поєднанням торсійних полів.

І нарешті сьомий рівень – найвищий – це Абсолютне “Ніщо”, Божественна Монада (активне начало Бог), яке є одночасно і Все – джерело всього існуючого. За словами академіка Г. Шипова, “...є нова фізична теорія, утворена в результаті розвитку уявлень А. Ейнштейна, у якій з’явився рівень реальності, синонімом якого в релігії є Бог – певна реальність, яка має усі ознаки Божества”. Шипов називає цей рівень реальності “Абсолютне Ніщо” і пояснює, що “Йому можна по праву надати статус Творця, тому що з Нього усе починається...” [6, с. 4]. Згідно з Шиповим, “...Абсолютне Ніщо творить... не матерію, а плани, замисли. І тоді, коли вони готові, починається процес народження матерії з вакууму” [6, с. 2].

Учені вважають, що верхні шари Тонкого Світу являють собою вже не енергетичну, а інформаційну структуру, яка містить набір своєрідних взірців інформаційних матриць, на основі яких будується матеріальний світ, у тому числі й людина. Зі всіх рівнів Тонкого Світу, як зазначають сучасні науковці, найбільш стабільним і найбільш стійким рівнем є Абсолютне Ніщо – Верховна Сила, Верховна Свідомість, Світ Вищої Реальності, яка і породжує плани вакууму.

Отже, сучасна фізика довела реальність Універсальної Свідомості, підтвердивши геніальну здогадку Ньютона про Всесвітнього Творця. Як свідчить аналіз наукових джерел, учені об’єктивно дійшли висновку, що світ має у своїй основі Свідомість як єдине Всесвітнє Начало, Першоджерело всього існуючого.

Згідно з концепцією торсійних полів, людина на рівні своєї надсвідомості є частинкою, фрагментом Всезагальної Свідомості чи Інформаційного Поля Свідомості [1, с. 71].

На думку деяких сучасних психологів, у надсвідомості відображений весь невидимий світ, усе надрозумне і надчуттєве. Вона охоплює весь невидимий Космос і, отже, докорінно відрізняється від звичайної свідомості. Йога трактує надсвідомість як найвищий ступінь розширеної космічної свідомості [9, с. 100-106].

Людина на рівні надсвідомості перебуває у постійній енергоінформаційній взаємодії з усім навколишнім світом, зокрема і з інформаційним полем (Полем Свідомості) Землі та Всесвіту.

Як голографічний фрагмент (частина) Всесвіту, людина у своїй надсвідомості містить голографічну інформацію про весь Всесвіт, яку можна використувати, "активізувати" за певних умов.

Отже, згідно з останніми дослідженнями сучасних учень, людина трактується як інтегральна, активна одиниця Всесвіту, яка перебуває з ним у постійній енергоінформаційній взаємодії. Єдність усього у Всесвіті, взаємозалежність, взаємозумовленість усього, що відбувається, ставить людину перед усвідомленням необхідності будувати своє життя і полагоджувати взаємини з оточуючими, виходячи з Вищих Космічних Законів Еволюції.

В еволюційному русі перебуває увесь Всесвіт, все суще у природі, що можна уявити собі як могутній потік, і людина так само є частиною цього потоку. Сенс еволюції людини – у самопізнанні та самовдосконаленні, одухотворенні себе й навколишнього світу, в творчому перетворенні хаосу в гармонію, у досягненні людиною духовного просвітління. Людина сама обирає напрямок свого життя. Отож дуже важливо, щоб цей напрямок збігався із напрямком загальної еволюції, що сприятиме гармонізації навколишньої дійсності.

Сьогодні педагогіка перебуває у кризовому стані. Традиційний підхід вичерпує себе дедалі більше і більше: старі поняття часто не можуть адекватно описати і пояснити нові явища і факти. Необхідно подолати цей психологічний бар'єр і органічно пов'язати проблеми педагогіки з Духом. Сучасна система освіти повинна вчити людину жити і діяти відповідно до універсальних законів Природи і Космосу, суть яких полягає у тому, що будь-яка людська діяльність повинна бути одухотвореною і високою.

Сучасні вчені доводять, що людина, яка піднялася до рівня людини високодуховної, стає творцем самого себе, свого внутрішнього і відповідно зовнішнього світів. Духовний світ пов'язаний із земним через свідомість людини. І за допомогою своєї свідомості людина спроможна впливати, змінювати, перетворювати навколишню дійсність як у напрямку гармонізації, так і навпаки. На думку багатьох мислителів (Г. Сковорода, С. Франк, Шрі Ауробіндо Гхош, О. і М. Реріхи, Р. Штайнер, О. Бердник та ін.), людина, як частина цілого, духовно вдосконалюючи себе, тим самим і одухотворює

ціле – навколишній світ. Зокрема, найбільше (за Живою Етикою), що людина може зробити для себе і суспільства – покращити, вдосконалити себе.

Наш матеріальний світ – це своєрідна школа духовності, у якій людина вчиться розвивати, загартовувати і зміцнювати свій дух через своє усвідомлене устремління до Бога, Краси, Істини, Добра, саморозвиток в собі найкращих людських якостей. Однак, на превеликий жаль, у більшості людей її духовне (космічне) начало перебуває у латентному стані.

Головне завдання сучасної педагогіки – допомогти дитині розкрити і розвинути свій Дух, сформувати людину високодуховну з космічним рівнем свідомості.

Відмий педагог-новатор Ш. Амонашвілі вважає, що дитина – це особливе явище нашого земного життя, вона є носієм своєї місії – необмеженої енергії Духа. Він стверджує про необхідність формування нового педагогічного мислення, джерелом якого повинно стати визнання, віра у реальність Світу духовного і самого Духа, Світу Вищого, Світу Тонкого, віра в Бога. Без цього визнання ми отримуємо те, що вже одержали – бездуховну, бездітну школу, яка будує свої підходи на насиллі, авторитаризмі, придушенні особистості [2, с. 43].

Отже, виходячи із твердження, що людина – це космопланетарний феномен, цілісна істота у єдності її духовної, душевної і тілесної природи, слід розробити нові підходи до освіти та виховання підростаючого покоління.

На наш погляд, назріла необхідність введення у вищих навчальних закладах основ духовної педагогіки, яка, трактуючи людину як космопланетарний феномен (житель Землі і Всесвіту), досліджує сутність людини і її призначення як космічної істоти, зміст і шляхи одухотворення цілісної людини, космізації її свідомості.

Сьогодні потребують вирішення чимало важливих проблем, пов'язаних з розробкою нової космічної педагогіки; з доведенням до свідомості кожної людини її цілісності, триєдності, що вона є одночасно природною, земною істотою і надприродною, духовною, космічною, і що найголовніше в людині – це сила її Духа, що особистісне духовне зростання прискорює духовне зростання планети, людства у цілому, і що кожна людина, несучи власну відповідальність за себе, повинна сама обирати свій шлях і долю, пам'ятаючи слова О. Меня про те, що “людина не одна, людина не випадкова, що світ і історія не випадкові і все, що відбувається, входить у величезний, грандіозний задум, що перевершує наше пізнання, що людина є Образом і Подобою Творця, і... кожен з нас вільний цей образ розкрити в собі, очистити і підняти або ж, навпаки, затемнити і занепастити” [8, с. 71].

1. *Акимов А. Е., Шипов Г. И.* Сознание, физика торсионных полей и торсионные технологии // Сознание и физическая реальность. 1996. Т. 1. № 1–2. С. 66–72.
2. *Амонашвили Ш.* Идея гуманной педагогики и Живая Этика // Рериховские чтения: Материалы междунар. общ-науч. конф. М., 1999. С. 41–45.
3. *Бердяев Н. А.* Философия свободы. Смысл творчества. М., 1989.
4. *Волченко В. Н.* Принятие творца современной наукой // Сознание и физическая реальность. 1997. Т. 2. № 1. С. 1–7.
5. *Казначеев В. П., Спириг Е. А.* Космопланетарный феномен человека: Проблемы комплексного изучения. Новосибирск, 1991.
6. *Каленикин С.* Мы как часть высшей реальности. Интервью с академиком Г. И. Шиповым // Наука и религия. 1999. № 8. С. 2–7.
7. *Марков А. С.* Вера и религия // Сознание и физическая реальность. 2000. Т. 5. № 2. С. 14–19.
8. *Мень А. В.* Радостная весть (Лекции). М., 1992.
9. *Рысь Ю. И., Степанов В. Е., Ступницкий В. П.* Психология и педагогика: Учеб. пособие для студентов вузов. М., 1999.
10. *Шипов Г. И.* Теория физического вакуума. Новая парадигма. М., 1993.

MODERN THEORETIC FUNDAMENTALS OF PEDAGOGICAL ANTROPOLOGY

Tamara Tiurina

*Ivan Franko National University of Lviv,
Doroshenko Str., 41, UA–79000 Lviv, Ukraine*

The article from the point of Christian doctrine considers the space planetarium essence of human, person's integrity and unity in link of spiritual, psychological (space) and physical (material) nature. It substantiates the necessity of working out the course of Spiritual Pedagogy, which researches a person as a space human in terms of space and planetarium, biological and spiritual phenomena, the content and trends of person's spiritual and space consciousness development.

Key words: person as a space and planetarium, biological and spiritual phenomena, spiritual human, evolution, space consciousness, spiritual pedagogy.

Стаття надійшла до редколегії 12.09.2003

Прийнята до друку 15.01.2004